

Søker krake make på feil måte?

TEKST

Reidar Ommundsen

PUBLISERT 1. april 2006

PSY
KOL
OGI

Et ordspråk sier at «krake søker make». Forklaringen på det kan en kanskje annet ordspråk, nemlig at «like barn leker best». Mye av den folkevisdom som er i ordtakene, har funnet en viss støtte i systematisk forskning. Undersøkelser har vist at det er mer enn tilfeldige likheter mellom ektefeller på en rekke punkter. Gjennomsnittlig likhet kan ha spilt en rolle for folks valg av ektefelle. Videre er det vist at det stort sett kan være bra med en viss grad av likhet mellom de to partnerne i et forhold. Det ser nemlig ut til at likhet – hvert fall på noen områder – kan fremme trivsel og bidra til at forholdet varer. Men nå viser en ny amerikansk undersøkelse at vi, i egenskap av «krake», risikerer å være på feil spor når vi søker vår make. Vi søker etter likhet på områder som *ikke* betyr så mye for ekteskapelig trivsel senere, men unnlater kanskje å se etter likhet mellom en selv og partner på områder som virkelig betyr noe!

Undersøkelsen, som ble utført av to psykologer fra Iowa, USA, omfattet 291 relativt nygifte par. Hver av ektefellene – altså nær på 600 – besvarte hver for seg spørreskjemaer om tre sett av egenskaper hos dem selv:

1. *Holdninger* til forskjellige viktige saker i livet, for eksempel til politiske, samfunnsmessige og religiøse spørsmål.
2. Deres egen *personlighet*, særlig med hensyn på hvor de befant seg på fem personlighetsskalaer som gikk fra utadvendt til innadvendt, fra vennlig til uvennlig, fra nervøs til rolig, fra åpen (eller fleksibel) til lukket (eller ufleksibel), og endelig fra samvittighetsfull til skjodesløs.
3. Hva slags *tilknytning* man har til partneren. Ifølge de to forskerne er det i dag vanlig å tale om tre tilknytningsformer: 1) En *trygg* tilknytning der man stoler fullt og helt på sin partner, men samtidig bevarer sin selvstendighet i parforholdet, 2) En *utrygg* eller *engstelig* tilknytningsstil, der man er usikker på partnerens trofasthet og følelser, og derfor som regel «kleber» seg til partneren. 3) En *distanserende* tilknytningstil, der man ikke ønsker å være for tett på – eller for avhengig av – sin partner.

Den trygge tilknytningsstilen er vanligvis den mest sunne og trivelige. Men de to andre formene for tilknytning er heller ikke av veien, vel å merke hvis partneren har samme tilknytningsstil. Det kan derimot føre til store problemer dersom partneren har en helt annen tilknytningsstil. Hun eller han kan for eksempel bli lei av en «klebrig» ektefelle, eller blir dypt frustrert av «kulden» hos den distanserte ektefellen.

Forskerne skriver i sin rapport at en del av spenningen var knyttet til om de 291 ekteparene stort sett var like på de tre områdene, *holdninger*, personlighet og tilknytning – og om graden av likhet på disse områdene spilte en større eller mindre rolle for trivselen i forholdet. Grad av trivselen og daglig glede i parforholdet var også noe deltakerne hadde besvart individuelt i spørreundersøkelsen.

Undersøkelsen viste slående forskjeller i grad av likhet på de tre områdene: Det var gjennomgående stor grad av likhet når det gjaldt *holdninger* til forhold i tilværelsen som for eksempel politiske og religiøse spørsmål. Det ser altså ut til at vi i valg av partner styres av trangen til å søke en make som har noenlunde de samme holdningene til tilværelsen som vi selv har.

Til gjengjeld var det ikke særlig stor likhet mellom ektefellene på de to andre områdene, personlighet og tilknytningsstil. Så om den ene ektefellen var vennlig og samvittighetsfull, var det dermed ikke sagt at den andre også var det. Dersom den ene i parforholdet hadde en utrygg og engstelig tilknytningsstil, kunne den andre like så godt oppvise en trygg eller en distanserende stil. Det ser altså ut til at vi ikke interesserer oss så mye for likhet med hensyn til personlighet eller tilknytningsform, som vi gjør når det gjelder holdninger og meninger. Og akkurat av den grunn er det kanskje synd på oss! Den amerikanske undersøkelsen viste at det ironisk nok ikke ser ut til at likhet i holdninger og meninger spiller så stor rolle for trivselen i parforholdet. Sikkert til manges overraskelse viste det seg at for eksempel likhet i religiøse spørsmål hadde liten betydning. Derimot ligger ironien nettopp i at det området der vi ikke sikrer oss «likhet» med maken – altså personlighet og tilknytningsform – øyensynlig spiller en langt større rolle for trivsel og glede i parforholdet enn sammenfall i holdninger og meninger.

Når det gjelder personlighet, viste det seg likevel at likhet med hensyn til grad av utadvendthet og nervøsitet ikke spilte den helt store rollen for gleden over parforholdet. Men for de tre andre egenskapene, likhet med hensyn til vennlighet, samvittighetsfullhet og åpenhet, rapporterte deltakerne klart mer trivsel dersom det var en rimelig grad av samsvar mellom de to partene. En samvittighetsfull person som gifter seg med en lite samvittighetsfull make, kan altså få vansker med å finne seg til rette i parforholdet. Tilsvarende kan en åpen person få vansker med en partner som har et meget lukket og dogmatisk tenkesett. Og en person som synes at man skal være vennlig og imøtekommende overfor sine medmennesker, kan få problemer med en ektefelle som mener at det trenger man slett ikke være.

Endelig viste undersøkelsen at sammenfall i tilknytningsform var noe av det som betydde aller mest for trivselen i forholdet. Dersom begge i forholdet hadde tendens til å klebe til hverandre, kunne det være ok, men dersom den ene hadde slike tilbøyeligheter, mens den andre var distansert, selvrådig og kjølig, kunne det være vanskelig for partneren å få til et ekteskap som ga glede og tilfredshet.

Selv om en ikke skal trekke for bastante slutninger ut fra en enkelt undersøkelse som denne, har man likevel et visst grunnlag for å kunne anbefale alle som søker en make,

også å ha et øye til sammenfall i personlighet og tilknytningsform, og ikke bare gå på «autopilot» og søke likhet i holdninger.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 43, nummer 4, 2006, side

TEKST

Reidar Ommundsen